

Berrin Akın AKBÜBER¹ -Erkan ERDİK²- Hatice GÜNEY³

G.Gaye ÇİMŞİTOĞLU⁴ ve Cihangir AKBÜBER⁵

Makale Alış: 08 Mart 2019

Makale Kabul: 14 Nisan 2019

Öz

Özel Yetenekli öğrenciler, son zamanlarda eğitim literatürünün odak konularından biri haline gelmiştir. Bu çalışmalar, en genel anlamda, bu tanıma sahip öğrencilere yönelik öğretim yöntemlerini, eğitim düzenlemelerini, ilişkiler düzlemini, sorunlarını ve bu sorunlarla ilgili yaklaşımları kapsamaktadır. 2015 yılında İzmir Sıdka Akdemir Bilim ve Sanat Merkezi tarafından düzenlenen, 48 ilden 168 Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) öğrencisinin katılımıyla IV. Ulusal Çocuk Kongresi kapsamında gerçekleştirilen “Özel Yetenekli Öğrenci Çalıştayı” akademik zeminli bu alandaki çalışmalara katkı sağlayacak bir içeriğe sahip olduğu görülmüştür. Çünkü bu içerikte çalıştay, Türkiye’de ilk kez gerçekleştirilen özel yetenekli tanısı ile birçok farklı ilden gelen BİLSEM öğrencilerinin eğitim, aile ve akran ilişkileri, sosyal hayat, kariyer planı ve BİLSEM’e ile ilgili sorunlarını, kendileri tarafından ve etkileşimli olarak ortaya koyabilme olanağı sunabilmiştir. Çalışmanın amacı, özel yetenekli öğrenci çalıştaylarının alana yönelik akademik çalışmalarda bir yöntem önerisi olarak değerlendirilmesini sağlayabilmektedir. Bu açıdan, bu çalıştaylarının sürekliliğinin sağlanması gerekmekte ve literatüre daha fazla katkı sağlayacak yöntemlerle düzenlemesi önerilmektedir. Çalışma kapsamında; nitel araştırma yöntemlerinden durum (örnek olay) araştırması, veri toplama tekniği olarak görüşme ve doküman inceleme, veri analiz tekniği olarak, betimsel analiz tekniği kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Özel Yetenekli Öğrenci, Çalıştay, Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM)

¹ Dr., Sıdka Akdemir Bilim ve Sanat Merkezi Sınıf Öğretmeni, İzmir, berrinakins@gmail.com

² Kurum Müdürü Sıdka Akdemir Bilim ve Sanat Merkezi, İzmir, Türkiye, erkanerdik@hotmail.com

³ Müdür Ydr. Sıdka Akdemir Bilim ve Sanat Merkezi, İzmir, Türkiye, haticeguney35@gmail.com

⁴ Rehber Öğretmen Sıdka Akdemir Bilim ve Sanat Merkezi, İzmir, Türkiye, gaye.cim@hotmail.com

⁵ Dr., Sıdka Akdemir Bilim ve Sanat Merkezi Fen Bilgisi Öğretmeni, İzmir, c_akbuber@hotmail.com

Berrin Akın AKBÜBER⁶ -Erkan ERDİK⁷- Hatice GÜNEY⁸

G.Gaye ÇİMŞİTOĞLU⁹ ve Cihangir AKBÜBER¹⁰

Received: 08 March 2019

Accepted: 14 April 2019

Abstract

The gifted students have recently become the one of focus subject of the educational literature. These studies in the literature, in summary, include the problems of education and social relations of the students with this definition in the most general sense. Studies in the field, which will contribute to the enrichment of the literature, are very important. In 2015, one of these studies was carried out for the first time. “The Gifted Student Workshop” was organized by İzmir Sıdıka Akdemir Science and Art Center and was performed with the participation of 168 Science and Art Centers (BILSEM) students from 48 Turkish provinces within the scope of the 4th National Children's Congress. The workshop is important in terms of evaluating the gifted students' problems related to education, family and peer relations, social life, career plan and BILSEM. The aim of the study is to provide the evaluation of the gifted student workshops as a method proposal in academic studies related to educational sciences. In this respect, the continuity of these workshops is required and it is recommended that they be regulated by methods that will contribute more to the literature. In this study, the case study as a type of qualitative research, interview and document review for data collection and descriptive analysis for data were performed.

Key Words

Talented Student, Workshop, Science and Art Center (BILSEM)

⁶Dr., Sıdıka Akdemir Science and Arts Center Primary School Teacher, İzmir, berrinakins@gmail.com

⁷ Principal, Sıdıka Akdemir Science and Arts Center İzmir, , erkanerdik@hotmail.com

⁸ Assistant Principal, Sıdıka Akdemir Science and Arts Center, İzmir, haticeguney35@gmail.com

⁹ Counselor, Sıdıka Akdemir Science and Arts Center, İzmir, gayecim@hotmail.com

¹⁰Dr. Sıdıka Akdemir Science and Arts Center, Science Teacher İzmir, c_akbuber@hotmail.com

GİRİŞ

Yaşıtlarına göre daha hızlı öğrenen özel yetenekli öğrenciler aynı zamanda güçlü bir belleğe, uzun dikkat süresine, ilgi çekici bir konu üzerinde derinlemesine araştırma yapma ve problem çözme merakına sahiptirler. Yüksek öğrenme standartları geliştirirler, soyut düşünebilmeye, kavram oluşturmaya ve okumaya karşı oldukça yeteneklidirler (Long, 2000:s. 85). Özel eğitime ihtiyaç duymaları sebebiyle bu tanıma sahip öğrencilerin eğitim ve öğretimi, ülkelerin eğitim politikası içerisinde önemli konu başlıklarından biri haline gelmiştir. Ülkemizde de mevcut ekonomik, sosyal, kültürel ve eğitim şartları dikkate alınarak, daha fazla sayıda özel yetenekli çocuğa en uygun modellerle ulaşılabilmesi için, farklı ülkelerde uygulanan modeller incelenmiş, uygulanabilirlikleri tartışılmıştır. Daha önceki akademik çalışmalar da temel alınarak ülkemiz şartlarına uygun okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki özel yetenekli öğrencilerin örgün eğitim dışındaki zamanlarda ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yeni bir eğitim modeli olarak Bilim ve Sanat Merkezi oluşumu benimsenmiştir (Baykoç Dönmez, 2004). BİLSEM adıyla tanımlanan merkezler, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nca 1992 yılında Özel Eğitim ve Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından kurulmuş, Genel Müdürlük Teşkilat yapısı bünyesinde idari, rehberlik ve özel eğitim olmak üzere 3 daire başkanlığı ve bunlara bağlı 25 şubeden oluşturulmuştur. Bu yapılanma bünyesinde özel eğitime gereksinimi olan engel gruplarına ilişkin ayrı şubelerle birlikte, özel yeteneklilerin eğitimleri şubesi kurulmuş ve çalışmalar başlatılmıştır (Baykoç Dönmez, 2004) .

Öğrenci merkezli ve proje tabanlı bir eğitim anlayışı ile özel yetenekli öğrencilere eğitim desteği veren, sosyal duygusal açıdan gelişimleri noktasında da önemli bir yere sahip olan BİLSEM'ler aynı zamanda öğrencilerin bilimsel çalışmalara yönelik temel eğitimleri almasına olanak sağlayacak bir model sürdürmektedir. Bu modelin ekseninde yer alan bilimsel bakış açısı kazandırma ve bilimsel faaliyetlerin gerçekleştirilmesi ilkesi, Bilim ve Sanat Merkezi yönergesindeki amaçlar kapsamında özellikle belirtilmiştir (Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi, 2017

- c) Bilimsel düşünce ve davranışlarla estetik değerleri birleştiren, üretken, sorun çözen kendini gerçekleştirmiş bireyler olarak yetişmelerini,
- d) Özel yetenekleri doğrultusunda bilimsel çalışma disiplini kazanmalarını, disiplinlerarası düşünme, sorunları çözme ya da belirlenen ihtiyaçları karşılamaya yönelik projeler gerçekleştirmelerini amaçlar. (Madde 6).

Bu amaçlar doğrultusunda Bilim ve Sanat Merkezleri, birçok bilimsel faaliyetin içinde yer almalarının yanı sıra, kendileri tarafından düzenlenmiş bilimsel faaliyetlerle de özel yetenekli öğrencilerin akademik gelişimlerine katkıda bulunacak çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. BİLSEM'ler tarafından gerçekleştirilen bu

çalışmaların en önemlilerinden biri de “**Ulusal Çocuk Kongreleri**” olmuştur. Bu kongreler sayesinde 2012–2015 yılları arasında, öğrenme konusunda içsel motivasyona ve öğrenme süreçlerini düzenleyecek yüksek seviyeli akademik yeteneklere sahip özel yetenekli öğrenciler, BİLSEM’de gerçekleştirdikleri çalışmalarını bilimsel nitelikte ve akademik bir ortamda sunabilme olanağına sahip olmuşlardır. Bunun yanı sıra kongrelerle öğrenciler, birbirleri ile yarışmadan rekabet duygusundan uzak bir şekilde nitelikli bir ortamda sosyal ilişkiler kurabilme becerisi geliştirmişlerdir. Özel yeteneklilerin eğitim ve öğretim sürecine kazanımlarıyla büyük katkılar sağlayan kongrenin ilki aynı zamanda Ulusal Çocuk Kongresi’nin ilki fikrini ortaya atan Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü Öğretim Üyesi Dr. Ahmet Kurnaz’ın öncülüğünde 2012 yılında Konya Bilim ve Sanat Merkezi tarafından, düzenlenmiştir. İkinci kongre ise 2013 tarihinde Bursa’da BTSO Kamil Tolon Bilim ve Sanat Merkezince; üçüncüsü ise Rize’de Fatma Nuri Erkan Bilim ve Sanat Merkezi öncülüğünde 2014 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Bu kongrelerin dördüncüsü ise 2015 yılında İzmir Sıdika Akdemir Bilim ve Sanat Merkezi tarafından düzenlenmiştir. İzmir Sıdika Akdemir Bilim ve Sanat Merkezi’nin ev sahipliği yaptığı kongreyi, diğer kongrelerden ayıran en önemli özelliği, kongre kapsamında 31.05.2015 tarihinde Ekonomi Üniversitesi’nde “Özel Yetenekli Öğrenci Çalıştayı” düzenlenmiş olmasıdır. Bu çalıştay 2015 yılı itibariyle ülkemizdeki mevcut 72 Bilim ve Sanat Merkezi’nden 48’nin katılımıyla 168 BİLSEM öğrencisi ile gerçekleştirilmiş olup, ülkemizde ilk kez özel yetenekli BİLSEM öğrencileri kendi sorunlarını ifade edebilecekleri bir ortamda bir araya gelebilmişlerdir. Çalıştay kapsamında özel yetenekli BİLSEM öğrencilerinin sorunlarına yönelik 10 başlık belirlenmiş, sayıları 15 ile 17 arasında değişen öğrenci grupları, BİLSEM öğretmenleri moderatörlüğünde çalışmalarını gerçekleştirmişlerdir.

1. IV. Ulusal Çocuk Kongresi Kapsamında Gerçekleştirilen BİLSEM Öğrenci Çalıştayı

Özel yetenekli öğrenci olmanın mevcut sorunlarına odaklanan çalıştayın içeriğinde, katılımcı öğrenciler, “eğitim, aile, arkadaşlık, sosyal hayat, kariyer planlama gelecek ve BİLSEM” gibi konularda birbiriyle görüş ve düşüncelerini paylaşarak, bu başlıklarda yaşadıkları problemleri tespit edip, mevcut sorunlara yönelik çözüm önerileri ve değerlendirmeler gerçekleştirmişlerdir. Çalışmanın sonunda, gerçekleştirilen bu çalıştayın özel yetenek tanımlama ile BİLSEM öğrencisi olan öğrencilerin yaşadıkları sorunları, tanımlama, yaklaşım getirebilme açısından literatür çalışmalarında tanımlayıcı bir rol üstlenebileceği görülmüş, bu sebeple özel yetenekliler üzerine yapılacak çalışmalarda bir yöntem olarak ele alınabileceği düşünülmüştür.

Bu açıdan bir yöntem önerisi olarak raporların bir içeriğe dönüşebilmesi için çalıştay başlıkları konu başlığına göre gruplandırılmıştır. Bu başlıkların alt

başlıklarındaki raporlar aynı tablo içinde çalıştayda ele alınan konu başlıkları şeklinde verilmiştir. On grubun, on farklı başlığı raporladığı çalıştay içeriğindeki konular, makale kapsamında sınıflandırılmaya çalışılmış,

1. Eğitim
2. İlişkiler
3. Kariyer
4. BİLSEM olmak üzere dört konu başlığı belirlenmiştir. Bu sınıflamanın içine grupların çalıştığı başlıklar aynı tablolar içine yerleştirilmiştir.

2. Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitim Sisteminde Yaşadıkları Problemler

Özel yetenekli öğrencilerin okul eğitimine yönelik çalışmalarda ortaya çıkan başlıklar, eğitim sistemindeki kalıpcı yaklaşım, tek tip müfredat, kalabalık sınıf ortamları, bireysel eğitime olanak sağlamayan fiziksel koşullar olarak belirtilmekte ve öğrenme sürecinden ziyade, öğrenme sonucunda elde edilen ürünlere daha çok ilgi gösterildiği (Davaslıgil 2004). Geleneksel müfredat programları özel ve üstün yetenekli öğrencilere göre yeterli olmayıp bu programlar gelişme ve ilerlemekten ziyade etkili bir şekilde öğrenme sağlamaktadırlar. Bundan dolayı özel ve üstün yetenekli öğrenci devam etmekte olan üst seviyedeki bilimsel, akademik, sanatsal ve sosyal yeteneklerini göstermekte zorluk çekmektedir (Heward & Orlandy, 1980). Bu öğrencilerin yeteneklerini geliştirebilecek, sınırlarını zorlayabilecek öğrenim koşullarının olmaması, kendini gerçekleştirememe ve hayal kırıklığına sebep oluşturmaktadır (Akarsu 2001). Normal okul müfredatlarının özel yetenekli çocukların eğitimsel ihtiyaçlarını karşılamadığı, müfredatlarının çok yönlü ve yaratıcı özellikler taşıması gerektiği, birçok araştırmacı ve eğitimci tarafından kabul edilmektedir (Baykoç Dönmez, 2009).

Özel yeteneklilik alanında yürütülecek eğitim programlarında sınıf atlama, destek odaları açma, eğitim programlarını farklılaştırma/zenginleştirme, üst sınıftan ders alma, erken bitirme, mentorluk, üniversiteden ders alma, atölye çalışmaları, okul dışı uygulamalar vb. çalışmaların asgari standartları belirlenmesi gerektiği belirtilmektedir (Ataman, 2005; Davaslıgil,1995; Kanlı, 2011; Yıldız, 2010).

Özel yetenekli öğrencilerin eğitim sistemi içinde karşılaştığı bir diğer sorun ise, öğretmen ve idarecilerin kendilerine yönelik yaklaşımları oluşturmaktadır. Bu başlıkta özellikle öğretmen kilit bir rol oynamaktadır. Özel yetenekli öğrenciye eğitim verecek öğretmenlerin genel eğitim öğretmenlerine kıyasla farklı birtakım standartlara ve yeterliklere sahip olmaları gerektiği öne sürülmektedir. Ray'e (2009) göre; özel yeteneklilere eğitim verecek öğretmenler, genel öğretmen yeterliklerine ek olarak Özel yetenekli öğrenciye yönelik, o öğrencinin yıllık akademik gelişiminde anlamlı ilerlemeler sağlamak için, yeterli derinlikte ve karmaşıklıkta ve uygun bir şekilde düzenlenmiş bir eğitimi sağlayacak bilgi, beceri ve eğilimleri içeren yeterlikleri içermelidir.

Özel yeteneklilerinin öğretmenlerinde bulunması gereken yeterlilikler ve bu öğretmenlerin özellikleri kişisel ve mesleki değerler, öğrenciyi tanıma, öğretme ve öğrenme süreci, izleme ve değerlendirme, okul, aile ve toplum ilişkileri ile program ve içerik bilgisi olmak üzere MEB tarafından belirlenmiş olan öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri çerçevesinde ele alarak derlenmiş ve tartışılmıştır. Tartışma sonucunda özel yetenekli çocuklara eğitim verecek öğretmenlerin sahip olması gereken niteliklerin çocukların yaş ve gelişimleri dikkate alınarak her eğitim öğretim basamağı için ayrı ayrı düzenlenecek eğitim programları ile sağlanmasının mümkün olduğu vurgulanmıştır. Bu da bir açıdan okul öncesi, ilköğretim, ortaokul, orta öğretim ve yükseköğretim seviyelerinde özel yetenekli çocuklara ya da bireylere eğitim vermekte olan öğretmenlerin yeterliklerinin ayrı ayrı ele alınarak branşlar temelinde ortaya çıkarılmasının gerekliliğine dikkati çekmektedir (Dağlıoğlu, 2010). Özel yetenekli öğrencilerin öğrenme şekilleri, kavrama yetenekleri açısından yaşlılarından farklılık göstermesi okul eğitimlerindeki sorunlar ile devam ettikleri okullardaki öğretmen ve idarecilerinden beklentilerine yönelik değerlendirmeleri çalıştay raporunda Tablo 1 içeriğinde verilmiştir.

Tablo 1

Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitim Sisteminde Yaşadıkları Problemlere ve Çözüm Önerilerine Yönelik Çalıştay

Grup No 1: Özel Yetenekli Öğrencilerin Okullarındaki Programlarında Yaşadıkları Problemler ve Çözüm Önerileri
Grup No 3: Özel Yetenekli Öğrencilerin Devam Ettikleri Okullardaki Öğretmen ve İdarecilerinden Beklentileri

Sorun	Çözüm Önerileri
Öğretmenlerin ders işleme yöntemleri ile ilgili sorunlar yaşanmaktadır.	-Daha akılda kalıcı yöntemler kullanılmalı. -Öğrenci konularla ilgili bilgilendirilmeli. -Aynı okulda aynı öğretmenlerle farklı sınıflar oluşturulmalı. -Öğretmenlerin alan yeterliliği yüksek olmalı. -Müfredat dışında okullarda öğretmenler ders esnasında etkinlikleri zenginleştirmeli.
Öğrencilerden beklentinin fazla olmasından kaynaklı sorunlar yaşanmaktadır.	-Rehberlik servisleri kullanılmalı. -Öğretmenler bu konuda eğitilmeli.
Eğitimin yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar yaşanmaktadır. Uygun öğrenme yöntemlerinin kullanılmaması da sorun olmaktadır.	-Özel yetenekli öğrencilere uygun metotlar belirlenip uygulanmalı -Okullarda yapılan etkinliklerin zenginleştirilmesi ile Bilsemli

	<p>öğrencilerin derslere olan ilgileri arttırılabilir.</p> <p>-Okullarda da farklı çalışma alanları yaratma fırsatı oluşturulabilir.</p> <p>-Öğretmenlerin farklı öğrenme yöntem ve tekniklerini kullanmaları gerekir.</p> <p>-Sorulara tatmin edici cevaplar vermelidirler.</p> <p>-Konuyla ilgili değişik sorular sorulduğunda Bilsimli öğrencilerden çekinmemelidirler. Bu konuda ikaz etmemelidirler.</p>
Tempo yoğunluğundan kaynaklı sorunlar.	<p>-İdarenin öğrenci ile fikir alışverişinde bulunup ders saatlerinin öğrencinin rahatına göre ayarlanması.</p> <p>-Ödevlerin gerektiği zamanlarda ve gerektiği kadar olmaması.</p> <p>-Verilen ödevlerin öğrenci seviyesine göre kişisel olması gerekmektedir. İyi öğrenilen bir konuda gereğinden fazla verilen ödevler bizi sıkmaktadır.</p>
Bilsimli öğrencilerin yerel ve ulusal çaplı düzenlenen yarışmalara zorunlu katılmalarından kaynaklı beklentiler	<p>-Bilsimli olmanın tüm alanlarda başarılı olmak olmadığını öğretmenlere anlatılması gerekmektedir.</p> <p>-İlgi ve yeteneklerimize göre istediğimiz yarışmalara katılabiliriz. Aksi durumda öğretmenlerin bu baskıları okul arkadaşlarımızda bize karşı olumsuz bir bakış açısı oluşturmaktadır. Bizleri her alanda öne çıkarmamalıdır.</p>

3. Özel Yetenekli Öğrencilerin İlişkilerinde Yaşadıkları Sorunlar

Özel yetenekliler, benzer yaşantılar karşısında çoğu insandan farklı yönde ve yoğunlukta duygular yaşamaktadırlar. Özel yetenekli öğrencilerin kendi sosyal ortamlarında yaşadıkları problemler, aile, arkadaşlık ve sosyal hayat gibi başlıklardan oluşmuştur.

3.1. Özel Yetenekli Öğrencilerin Okullarındaki Arkadaşlık İlişkilerinde ve Sosyal Hayatlarında Karşılaştıkları Problemler ve Çözüm Önerileri

Akran ilişkilerinin özel yetenekli öğrencilerin en zorlandıkları konu başlıklarında biri olduğu belirtilebilir. Çocuğun yetenek alanındaki gelişimi kendi akranlarıyla uyumu zorlaştırmakta, iletişim ve uyum daha zor hale gelmektedir. Özel yetenekli çocukların benlik kavramı yaşlılarından daha gelişmiştir (Enç, 1973). Bazı özel yetenekli çocuklarda bu özelliğin fazla gelişmiş olması bazen bencillığe yol

açmaktadır. Öğrencide meydana gelen bu bencilik arkadaşlık ilişkilerini negatif yönde etkileyecektir. Özel yetenekli çocuklar arkadaşları arasında popülerdir. Bu özelliğin bir sonucu olarak her zaman takdir edilmeyi ve ön planda olmayı yeğlemesi gibi bir problemle karşı karşıyadırlar. Ödevlerini zevk alarak yaparlar, okulu severler, grup içinde liderdirler. Bu özelliklerin bir sonucu olarak, bireysel hareket etme ve oyunlarında hayali arkadaş oluşturma yoluna gitme gibi davranış bozuklukları görülmektedir (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 1998). Özel yetenekli çocuklarda en sık görülen problem alanının, aşırı duyarlılıkla ilgili problemler olduğu ve bu sosyal problemlere duygusal incinme ve yüksek derecede duyarlılık gösterdikleri belirtilmektedir. Bu aşırı duyarlılıkları sayesinde kendi farklılıklarının da farkında olmakta bundan dolayı sosyal yaşamlarında ve benlik algılarında olumsuz etkilenmelere yol açabilmektedir (Mendaglio & Peterson, 2007). Bu ilişkiler, Yılmaz' göre (2015),

Üstün yetenekli bireyin eğitim ortamlarında içinde bulunacağı arkadaş çevresi, üstün yetenekliliğine bağlı olarak onlarla paylaşımlarının içeriği ve niteliği, yakınlık kurabilmeleri, öğretmen ve arkadaşları tarafından kabul edilme ya da dışlanmaları, aşırı duyarlıkları nedeniyle anlaşamamaları, uç noktalarda fakat çok da azımsanmayacak oranda üstün yeteneklinin paylaşımında bulunamadığı akranlarından uzaklaşarak yalnız kalması, zorbalığa maruz kalması gibi pek çok sorun gündeme gelmektedir. Akranlarla ilişkilerin tüm gelişim dönemlerinde bireyin yaşamında kendini ve sosyal ilişkilerini anlaması, duygu paylaşımı, entelektüel gelişimi, yaşamdan keyif almak için paylaşım kaynağı olmak gibi işlevleri vardır. Üstün yetenekli bireyin bu kaynaklardan yoksun kalması duygusal ve akademik gelişimini ve gereksinimlerin giderilmesini doğal olarak kendini gerçekleştirmesini güçleştirmektedir. (s.169).

Literatürde özel yetenekli öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerindeki sorunların bu öğrencilerin akranları ile aralarındaki farklılıklarından oluştuğuna yönelik yaklaşımlar Tablo 2'de çalıştay raporunda da görülmektedir.

Tablo 2

Özel Yetenekli Öğrencilerin Arkadaşlık İlişkilerinde ve Sosyal Hayat ile İlgili İhtiyaçlarına Yönelik Problemlere ve Çözüm Önerilerine Yönelik Çalıştay Raporu

Grup No 2: Özel Yetenekli Öğrencilerin Arkadaşlık İlişkilerinde Karşılaştıkları Problemler ve Çözüm Önerileri
Grup No 5: Özel Yetenekli Öğrencilerin Sosyal Hayatla İle İlgili İhtiyaçlarının Değerlendirilmesi

Sorun	Çözüm Önerileri
Arkadaşlara kendimizi anlatamamak ile ilgili sorunlar yaşanmaktadır.	-Empati kurmak. -Anlatırken örnekler vermek. -Ortak noktalar bulmak.
Arkadaşlarımızın fikirlerimize değer vermediklerini hissetmek.	-Varsayımlarla bilimsel bir şekilde anlatmak -Bize sağlayacağı kolaylıkları ve faydaları açıklamak.
Özel yetenekli öğrenciler olarak sınıfımızdaki çalışkan arkadaşlarımız bizi geçtiği zaman çevremizden olumsuz tepkiler almak	-BİLSEM'deki çalışmalarımızı okuldaki çalışmalarımızdan ayrı tutmak. -Bir öğrencinin bir alanda yetenekli olması her alanda yetenekli olacağı anlamına gelmediğini arkadaşlarımıza anlatmak ve öğretmenleri bu konuda bilgilendirmek.
Detaylara takıldığımız için karşı tarafı sıkmak	-Detayları anlamayı daha çok BİLSEM çalışmalarına bırakmak -Anlaşamadığımız zamanlarda yazmak.
Aramızda fikir birliği olmadığı için arkadaş ortamından dışlanmak	-Arkadaşlarımızı mümkün olduğunca aynı seviyede seçmek -Empati kurarak ortak yönler bulmak -Arkadaşlarımızı bizi tanımaya yönelik adım atmamaları durumunda, kendimizi daha iyi tanıtmaya çalışmak.
Arkadaş gruplarında ön plana çıkmak istemediğimiz halde örnek gösterilmek	-Büyüklerle bu durumdan hoşnut olmadığımızı rehber öğretmene bildirmek özellikle kıyaslama yapılmaması için görüşülmesini istemek. -Bulduğumuz gruptakilerle eşit bulunmak

3.2. Özel Yetenekli Öğrencilerin Aile İlişkilerinde Yaşadıkları Sorunlar

Ailede üstün zekâlı ve yetenekli bir çocuğun olması aile için özel problemleri de beraberinde getirebilmektedir. Çünkü genelde aileler arasında çocuk yetiştirme davranışlarını genellikle “normal” çocuk modeline göre geliştirmiştir (Ross, 1964). Çocuk “normal” beklentisine uymadığında çocukla ilgilenmek konusunda aileler zor zamanlar yaşamaktadır Bazı aileler çocukları “farklıdır” ve sosyal hayata uyum

sağlayamayacağından dolayı korku yaşadıkları belirtilmektedir (Bridges, 1973). Araştırmalara göre çocukları üstün zekâlı ve yetenekli olarak belirlenen aileler gurur, övünç, şaşkınlık, kaygı gibi farklı tepkiler göstermektedirler. Fakat aileler özel zekâlı ve yetenekli çocuklarının olağandışı istek ve davranışlarına karşı daha kabul edici bir tutum sergilemektedirler (Fisher, 1981). Üstün yetenekli çocukların aileleri genellikle çocuk merkezli, onların eğitimi ve akademik başarısı için yüksek standartlar hedeflemekle birlikte çeşitli sebeplerden (sosyo ekonomik yapı, eşler arası sorun, vb) dolayı sorunlu aile profilinde özel yetenekli çocukların stres düzeyleri yükseldiği ve ailenin değerleri, ailedeki ilişkiler, çocuk yetiştirme tutumları üstün yetenekliliğin gelişim yönünde etkilediği belirtilmektedir. (Yılmaz, 2015; Moon, Kelly & Feldhusen, 1977, s.18). Çalıştay kapsamında konuya ilişkin raporlar Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3

Özel Yetenekli Öğrencilerin Aile İçi İlişkilerde Yaşadıkları Problemler ve Çözüm Önerilerine Yönelik Çalıştay Raporu

Grup No 4: Özel Yetenekli Öğrencilerin Aile İçi (Anne-Baba Ve Kardeşleriyle) İlişkilerinde Yaşadıkları Problemler ve Çözüm Önerileri

Sorun	Çözüm Önerileri
1.Yeteneklerini teşvik edici yeterli yorumların yapılmaması.	Aileye eğitim verilip aile baba okulu gibi bir seminerin oluşturulması.
2.Gereğinden fazla ya da gereğinden az ilgi gösterilmesi.	-Aile öğrencinin üstün yanlarını destekleyip güçlendirmelidir. Yanlış alanlarda övgülerin yapılmaması doğru alanlarda övgüler yapılması
3. Eski yıllarda ailelerinin başarısı ile kıyaslanması.	-Öğrencinin gereksinimlerini iyi belirleyip ilgisini ona göre ayarlaması.
4.Üstün yeteneklilerden üstün akademik başarı göstermesinin beklenmesi.	-Ailenin üstün yetenekliler konusunda daha bilinçli olması.
5.Üstün yetenekli öğrencilerin çok çabuk anlayabilmesi ve sıkılması sonucu okulun disiplin uygulaması ve ailenin bunu anlayamaması.	-Ailenin çocukları arasında ayırım yapmaması.
8.Ailesinin çocuğunun öğrenme ihtiyacını anlayamaması	-Ailenin öğrenci ile ortak bir çalışma plan programı hazırlaması.
9.Üstün yetenekli çocukları rahatsız eden sorunları ailesinin anlamaması.	-BİLSEM’de özel rehber öğretmenlerin olması ve sadece öğrencilerin ve ailelerinin özel sorunları ile ilgilenmesi.
10.Üstün yetenekli çocukların yeteri kadar anlaşılabilmesi ve iletişim sorunları.	
11. Okulda öğretmenleri ile karşılaşılan problemlerde ailenin öğretmen odaklı düşünmesi öğrenciyi anlayamaması.	
12.Üstün yeteneklerinden dolayı kardeş kıskançlığı.	

13.Ailelerin kendi ilgi ve istekleri doğrultusunda çocuklarını yönlendirmesi.	-Ailenin üstün yetenekli çocuklar hakkında özel kitaplar okuması, üstün yeteneklilerin hayat hikâyelerinin araştırılması.
14.Üstün yetenekli çocukları rahatsız eden sorunları ailesinin anlamaması.	

4. Özel Yetenekli Öğrencilerin Kariyer Planlamasına Etki Eden Faktörler Ve Geleceklerine Yönelik Değerlendirmeler

Özel yetenekli öğrencilerin kariyer planları ve gelecek kaygılarına yönelik çalışmalarda en belirgin vurgunun iş/meslek seçimine yönelik olduğu görülmektedir. Bu seçimlere etki eden faktörler değerlendirildiğinde aile, akademik başarı, sosyal sorumluluk duygusu, dünya üzerinde olumlu bir etkiye sahip olma arzusu olduğu belirtilebilir. Rehber öğretmenler tarafından organize edilen aktiviteler ve öğretmen onların kariyer planlarına etki etmektedir. Başarılı kariyerden anlaşılanın ise iyi para kazanmak, prestij sahibi olmak ve gelecekteki mesleğinin yöneticisi ve liderlerinden biri olmak belirtmektedir (Özcan, 2017). Çalıştay raporunda öğrencilerin kariyer planlarına etki eden faktörler ise çok farklı açılardan değerlendirilmiş, sebep ve sonuçlar üzerinde durulmuş ve konu ile ilgili önerilerde bulunulmuştur. Konu ile ilgili raporlar Tablo 4 ve Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 4

Özel Yetenekli Öğrencilerin Kariyer Planlamasına Etki Eden Faktörler ve Yönelik Değerlendirmeleri

Grup No 6: Özel Yetenekli Öğrencilerin Kariyer Planlamasına Etki Eden Faktörler ve Bu Faktörlerin Öğrencilere Etkisi	
Sorun	Çözüm Önerileri
Aile: öğrencilerin okul hayatlarındaki kararlarını yaşantısını ve düzenini etkileyen başlıca etkidir. Önceki hayatının hâkimi olan ailesinin kariyer seçimi ve sonrasının da öyle olacağını düşünen öğrenci, kendini baskı altında hissederek yanlış seçimler yapabilmektedir	Aileden baskı yapılmamalı. Aile isteğimize destek olabilir, ters düşmek zorunda değil.
Öğretmen: Öğretmen herhangi bir mesleği övebilir ve öğrencinin yeteneği olmadığı halde o mesleğe yönlendirebilir. Öğretmen yeterince iyi anlatmıyorsa ancak çocuğun o konuda bir yeteneği varsa bunu fark edemez.	Öğretmenlerin bilinçli olması gereklidir ve öğrencilerini iyi gözlemleyip öğrencilerinin hangi derse daha yetenekli olduğunu görerek onları olumlu yönde etkileyebilir. Rehberlik faaliyetlerinin başarılı bir çalışması ile hangi konuda başarılı olduğumuzu daha kolay anlaşılabilir ve

	yönlendirilebilir.
Yetenek: Yeteneği ile özendiği meslek ayırımını yapamamak.	Özendiği meslek seçimlerinde de hayal kırıklığı yaşayabilir. O meslekte yeteneği yoksa o mesleği seçmemelidir. İsteddiği ve yetenekli olduğu mesleği seçerse o mesleği sever ve verimli olur. Yeteneği keşfetmek için deneme yanılma yolu kullanılmalıdır.
Hayaller: Hayallerimizi değiştirmemeliyiz ve sonuna kadar kararlı olmalıyız.	Yeteneği olduğunu fark ediyorsa ve hayalide o yönde devam etmeli, ancak hayalleri ile ters orantılı ise geleceğini ona göre planlanmalı. Ama yine de yetenekli olsa da olmasa da insan hayallerinin peşinden birazcık da olsa gitmelidir.
Ekonomik Hırslar: Ailelerde de kariyer yarışı var. Kendimize değil de kimden daha üstte ya da altta olduğumuza bakıyoruz. Bu da yanlış kararlar vermeme neden oluyor Ailem benim için çok masraf yaptı sürekli özel okullarda okuttu o yüzden hırs yapmam gerekir. Ekonomik nedenler hayati önem taşıyan meslekleri ekonomik kaygılardan dolayı yeteneksiz kişilere bırakılmasına davetiye çıkarıyor.	Özel yeteneklilerden genelde, daha çok maddi değerleri yüksek olan meslekler seçilmesi isteniyor. Maddiyata önem veriliyor. İyi bir gelecek için para kazanmak gerekir, o yüzden çoğunlukla bu yarışın içine giriliyor. Herkesin bir ekonomik hırsı vardır.
Çevresi: Yakın çevremiz yeteneklerimizin farkında olacağından bizleri yönlendirebilir.	Ailem ve yakın arkadaşlarım çevremi oluşturur. Bir öğrencinin çevresi bozursa bu onun geleceğini etkiler. Çünkü çevrenin kendi istediği yönde baskısı olabilir, onların verdiği kararları tartarım.
Okuduğu ve okuyacağı okullar: Kariyer planlamasında okul tercihlerimiz de çok önemli.	Üstün yetenekli öğrencilerin okuduğu liseler ve üniversiteler açılmalı, sınavlarda ek puanlar verilmelidir.

Tablo 5

*Özel Yetenekli Öğrencilerin Kendi Geleceklerine Yönelik Değerlendirmeler***Grup No 10: Ülkemiz Geleceğinde Kendinizi Nerede Görüyorsunuz?**

Sağlıklı, karakterli, ahlaklı bireyler yetiştirilmesinde öncü olmak istiyoruz.

Bilgisayar yazılımlarının yabancı ülkelerden alınması yerine ülkemizde oluşturulmasına katkıda bulunmak istiyoruz.

Doğaya zarar vermeyen enerji kaynaklarını üretmek istediklerini, benzer şekilde doğaya zarar vermeyen icat ve buluşlar gerçekleştirmek istiyoruz.

İhtiyaca göre iş olanaklarının açılmasına katkıda bulunmak istiyoruz.

Gelecekte hizmet sektöründe çalışmak istiyoruz.

Kültür ve turizm sektörünün ülkemizin gelişmesinde önemli olduğu bu alandaki çalışmalarda yer almak istiyoruz

Madenlerce zengin olan ülkemizin kaynaklarının ülkemiz yararına kullanımının önünün açılmasında rol almak istiyoruz

Gelecekte şu an için tedavisi olmayan hastalıklara gerekli teknoloji ve bilgiyle çözüm getirmeyi istiyoruz

Ülkemizin gelişmesi için farklı kültürleri tanımanın önemli olduğu bu nedenle yabancı dil eğitiminin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasını istiyoruz.

İhracat ve ithalatta yapılan yanlışların önlenmesinde çalışmaların içinde olmak istiyoruz.

Kaliteli bir yaşam geliştirebilmek için kaliteli bireylerin yetiştirilmesi gerektiğini bu nedenle psikoloji alanındaki çalışmaların önemli olduğunu; bu sebeple verimli, üreten düşünen, topluma faydalı, ülkelerini düşünen bireyler olmayı istiyoruz.

5. Özel Yetenekli Öğrencilerin BİLSEM Eğitime Yönelik Görüş Ve Değerlendirmeleri

Üstün yetenekli öğrenciler için ülkemizdeki en yaygın eğitim modeli uygulaması Bilim ve Sanat Merkezlerdir. BİLSEM'ler, eğitim bütçesine ek maliyet getirmeden ülkenin her bölgesinde ve ilinde uygulanabilirliği kolay bir model olarak yaygınlaştırılma başarısını yakalamıştır (Bildiren, 2011, 143).

Normal akranlarıyla birlikte eğitimlerini sürdürdükleri okulları dışındaki zamanda BİLSEM'e gelen özel yetenekli öğrencilere, bu kurumda bireysel yeteneklilerin farkında olmalarını ve kapasitelerini geliştirerek en üst düzeyde

kullanmalarını sağlayacak aynı zamanda özel öğrenme ihtiyaçlarına cevap verecek eğitim yöntemlerinin geliştirilmesi ile ek imkânlar sunulmaktadır. Müfredat zenginleştirmeleriyle öğrencilerin yaratıcılıkları geliştirilmeye çalışılmakta, ayrıca öğrencilerin bir bütün olarak gelişmeleri hedeflenerek duygusal ve sosyal yönden gelişmelerini sağlayacak etkinlikler müfredatla bütünleştirilmektedir (Durum Tespit Komisyonu Ön Raporu, 2004,s. 59). Bu merkezlerde çocuk merkezli eğitim anlayışına paralel, disiplinlerarası ilişkiler dikkate alınarak modüler yapıda bir program hazırlanmıştır. Programlar, lider öğretmenlerin rehberliğinde ve bireysel öğrenme ilkesine uygun hazırlanmaktadır. Bu programlarla çocukların disiplinlerarası ilişkileri dikkate alınarak herhangi bir disiplinde derinlemesine veya ileri düzeyde bilgi, beceri, tutum ve davranış kazanmaları amaçlanmaktadır (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, 2017).

Tüm bu amaçlarla ülkemizdeki özel yetenekli öğrenci adına destek eğitimi noktasında en önemli kurum olan BİLSEM öğrencilerinin, BİLSEM ile ilgili olumlu bakış açıları yanı sıra mevcut şartları ve programın tüm eğitim sistemine entegre olamamasından dolayı iki eğitim arasında kalabildikleri, eğitim zaman yetersizliğinden kaynaklanan sorunlarla birlikte, devamsızlığın en büyük sıkıntı olduğu görülmektedir (Sezginsoy, 2007, 140–142). BİLSEM eğitimine devam eden ve çalıştay kapsamında BİLSEM öğrencisi niteliği ile çalışmaya katılan öğrencilerin BİLSEM'e yönelik yaklaşımları farklı illerde bulunan BİLSEM'lerin belki de ortak sorunlarının ortaya konulması adına önemli bir başlıktır. Öğrencilerin BİLSEM ile ilgili çalıştay raporu Tablo 6'da verilmiştir

Tablo 6

*Özel Yetenekli Öğrencilerin BİLSEM Eğitimine Yönelik Görüş ve Değerlendirmeleri***Grup No 7: Özel Yetenekli Öğrencilerin BİLSEM'lerdeki Eğitime Yönelik Görüş ve Değerlendirmeleri****Grup No 8: Farklı Ülkelerde Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitim Modelleri ve BİLSEM Eğitimiyle Karşılaştırılması****Grup No 9: Özel Yetenekli Öğrencilerin Hayalindeki/İdealindeki BİLSEM**

Sorun	Çözüm Önerileri
BİLSEM'lerde kadrolu öğretmenlerin sayısının az olması ve her sene farklı öğretmenlerin gelmesi eğitimi olumsuz etkiliyor. Daha fazla kadrolu ve nitelikli öğretmen sayısının artırılması gerekiyor.	BİLSEM'lerde görevlendirilecek öğretmenler önceden BİLSEM ve BİLSEM'lerin işleyişi hakkında seminer ile bilgilendirilmelidir.
Ders içerikleri daha zenginleştirilerek öğrencilerin ilgisini çekecek duruma getirilmeli.	Uzay ve astronomi dersleri konulmalı ve materyalleri temin edilmeli.

Spor etkinliklerine yer verilmeli, çeşitli sporlara yönelik mekânlar, tesisler, belki de kapsamlı spor salonları yapılmalı.	Eğitimler sosyal etkinliklerle desteklenmeli.
BİLSEM'lere ödenek az veriliyor. Bu durum proje yapmak ve sosyal etkinliklere katılmayı olumsuz etkiliyor. Ödenekler arttırılmalı.	Drama dersleri için sahne yapılmalı.
BİLSEM'lere özel müfredat hazırlanmalı ve özel yayınların kullanılması gereklidir.	BİLSEM'lerde her öğrencinin algılama şekli farklı olabiliyor, bunun için BİLSEM'lerdeki dersler öğrencilerin algılama şekline uygun hale getirilmeli ve bunlara uygun dersler konulmalı ve materyalleri temin edilmeli.
İngilizce dışında başka yabancı dillerinde öğrencilere verilmeli ve yabancı dil konusunda zenginlik sağlanmalı, dil öğrenimi için BİLSEM öğrencileri yurtdışına rahatlıkla gidebilmeli.	Öğrenci devamsızlıkları ders işlenişlerinde sıkıntı yaratıyor. Devamsızlık sorunu olmamalı.
Bazı konulardaki soyut kavramları bizim anlamlandırmamız için somut materyallere yer verilmelidir. Gerçek veya gerçeğe yakın ortamları yapılmalı, simülasyon gibi araçlar kullanılmalı.	BİLSEM derslerinde uygulamanın daha fazla olması gerekiyor. Eğitim ve öğretim yaparak yaşayarak, interaktif deneylerle zenginleştirilmiş bir şekilde yapılmalı.
BİLSEM öğrencilerine üniversiteye geçiş esnasında diğer öğrencilerden farklı bir sınav uygulanmalı.	BİLSEM öğrencilerinin yıl boyunca ürettiği projeler, sanat faaliyetleri her yıl bir yerde sergilenmeli Bilim ve sanat öğretmenleri akademik ve bilimsel olarak kendilerini daha da geliştirmeli hatta bu bakanlık tarafından planlanmalı ve yürütülmeli.
Eğitim sistemindeki yerimizin belirlenmeli. Eğitimlerinin okullara paralel gitmesi engellenmeli.	Ülkeler arası eğitim sistemlerinden ülkemizin ihtiyacı olduğu kadar yararlanmalı.
Fen laboratuvarları yeterli seviyeye ulaşmalı.	Öğrencilere diğer gelişmiş ülkelerde olduğu gibi bilişsel, duyuşsal ve devinişsel zekâsına göre eğitim verilmeli.

SONUÇ

Özel Yetenekli Öğrenci Çalıştayı, 2015 yılında, İzmir Sıdika Akdemir Bilim ve Sanat Merkezi tarafından düzenlenen IV. Ulusal Çocuk Kongresi kapsamında, (2015 yılı itibariyle) mevcut 72 Bilim ve Sanat Merkezi'nin 48'inden gelen, 168 BİLSEM öğrencisinin katılımı ile gerçekleştirilmiş ve ülkemizde özel yetenekli öğrencilere yönelik ilk çalışma olmuştur.

Bu çalıştay, “özel yetenek tanısı ile BİLSEM’e devam eden öğrencilere bir çalıştay deneyimi yaşatarak, kendi sorunlarını kendi bakış açıları ile ortaya koyabilme olanağı sunabilmiştir. Çalışma kapsamında Türkiye'nin farklı illerinden gelen öğrenciler, eğitim, ilişkiler, kariyer ve BİLSEM gibi ana başlıklarda ortak sorunlarını paylaşmışlardır ve literatür kapsamında da ele alınan sorunların hatlarını daha belirgin hale getirmişlerdir. Çalıştayın sonunda, bu sorunlar ve sorunlara yönelik çözüm önerileri bir raporla sunulmuştur. Bu raporların değerlendirilmesi, çalıştayların özel yetenekli öğrencilere yönelik çalışmalar açısından önemli bir kaynak oluşturduğunu ortaya çıkarmıştır.

Ülkemizde gerçekleştirilen bu ilk çalıştay kapsamında öğrenciler, eğitim sistemine yönelik değerlendirilmelerinde, genel olarak eğitim sisteminin kendilerine hitap etmeyen bir içerikte olması, ders işleme yöntemlerinin kendilerine uymadığı, kendilerinden beklentinin fazla olması ve ders yoğunluğu gibi konulara dikkat çekmişlerdir. Bu kapsamda, özellikle okullarındaki öğretmenlerin özel yetenekli öğrencilere yönelik farkındalıklarının ve konuyla ilgili niteliklerinin artırılması ve idare tarafından da ders programları gibi konularda destek verilmesi ile ilgili önerilerde buldukları görülmüştür. Arkadaşlık, aile ve sosyal hayat gibi ilişkiler düzlemi, öğrencilerin çalıştığı diğer bir içeriği oluşturmuştur. Bu başlıklarda, katılımcı öğrenciler, arkadaşlık ilişkilerinde kendilerini ifade edememeleri/ anlaşılamamaları, zaman zaman dışlanmaları, tercih etmedikleri halde örnek gösterilmelerinden dolayı arkadaşlık ilişkilerinde mesafe oluşması gibi sorunları olduğunu belirtmişlerdir. Arkadaşlarının onları doğru anlaması için empati kurmaları gerektiğini ve kendileri ile benzer seviyede akranlarının olduğu (BİLSEM gibi) ortamlarda daha fazla bulunmak istediklerini ifade etmişlerdir.

Aile ilişkileri de, özel yetenekli öğrenci çalıştayının önemli başlıklarından biridir. Bu konuda öğrenciler, ailelerinin kendilerinden beklentilerinin yüksek olması, ilgi alanlarına ve tercihlerine yeterince saygı duymaması ve aileleri ile iletişim problemleri yaşamaları şeklinde, sorunlarını özetlenmişlerdir. Bu sorunların çözümünde de öğrenciler, ailelerinin kendileri ile doğru iletişim kurabilmeleri ve anlaşılmaları adına, özel yetenekli çocuklarla ilgili bilgi ve farkındalıklarını arttırmaya yönelik faaliyetlerde bulunmalarını önermişlerdir. Kariyer planına etki eden başlıkta ise, öğrenciler, aile/ çevre baskısının tercihlerini etkilediği ve yeteneklerinden ziyade ekonomik hırslar ve beklentiler doğrultusunda seçimler yaptıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bu öğrenciler, öğretmenlerinin meslek seçiminde kendilerini doğru

yönlendirememelerinin de bir problem olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin bu konudaki çözüm önerileri ise ailelerinin ve öğretmenlerin, yeteneklerine göre seçimler oluşturmaları ya da yapacakları kariyer seçimlerine destek olmaları şeklindedir. Bu kariyer basamaklarının bir üst aşaması olarak değerlendirilebilecek bir diğer konu ise öğrencilerin kendilerini ülkenin geleceğinde nerede gördükleridir. Öğrencilerin kendi kariyerlerini geliştirirken bir yandan da ülkelerine daha iyi hizmet edebilmek gibi bir amaca odaklandıkları görülmüştür. Onlar, ülke sorunlarına çözüm üreten, ülkesinin gelişimine katkı sağlayan bireyler olmak istediklerini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra dünyadaki ekoloji ve yenilenebilir enerji, sağlık ve teknoloji gibi alanlarda çalışmalarda bulunmak istemişlerdir.

Çalıştay öğrencilerinin, ele aldığı son başlık ise BİLSEM'ler olmuştur. BİLSEM'lerdeki eğitim ve öğretim faaliyetlerinin artırılması, eğitim teknolojilerinin daha yaygın ve etkin olarak kullanılması, BİLSEM'de daha uzun zaman geçirebilecek bir sistemin kurulmasını istemişlerdir.

Sonuç olarak tüm bu raporlar, özel yetenekli öğrencilerin kendi sorunlarını değerlendirebildiğini ve çözüm önerileri sunabildiğini göstermiştir. Ayrıca, genellikle sınırlı sayıda Bilim ve Sanat Merkezi ile gerçekleştirilen özel yetenekli öğrencilerin sorunlarına yönelik araştırmaların aksine, çalıştayın aynı anda birçok BİLSEM'e ve BİLSEM öğrencisine eş zamanlı ulaşabilmiştir. Bunun yanı sıra çalıştayın özel yetenekli öğrenciler ve Bilim ve Sanat Merkezlerine üzerine gerçekleştirilen akademik çalışmalar adına önemli bir içeriğe sahip olması, alana yönelik akademik çalışmalara bir "yöntem önerisi" olarak sunulması fikrini oluşturmuş ve konu ile ilgili bilimsel çalışmalara katkı sağlayabileceği düşünülmüştür. Bu sayede, düzenli olarak gerçekleştirilecek ulusal çaptaki öğrenci çalıştaylarının, Türkiye'nin her ilinden gelen öğrenci profiliyle evren ve örneklem açısından da çeşitlilik sunacağı, nicel ve nitel sonuçlarla elde edilebilecek çalışmalar gerçekleştirilmesine olanak sağlayacağı, literatür açısından farklı yaklaşımlar getirebileceği sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

- Akarsu, F. (2001). *Üstün yetenekliler, yetiemediğimiz çocuklar: üstün yetenekli çocuklar ve sorunları*. Ankara: Eduser Yayınları.
- Ataman, A. (2005). *Özel eğitime giriş*. (2.Basım). Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- Baykoç Dönmez, N. (2004). *Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimlerinde Bilim Sanat Merkezlerinin Kuruluşu ve İşleyişinde Yapılması Gereken Düzenlemeler*. Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, 69-73, İstanbul.
- Baykoç Dönmez, N. (2009). NB İlgi ve Yetenek Alanları Geliştirme Programı. *Sağlıkta Gelişimde Eğitimde Çocuk, 7-9 Ekim 2009, Hacettepe Üniversitesi Kongre Merkezi Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar 2. Ulusal Kongresi*, 25-27 Mart 2009 Anadolu Üniversitesi, Eskişehir (Düzenleyen: Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Üstün Zekâlıların Eğitimi Anabilim Dalı).

- Bildiren, A. (2011). *Üstün yetenekli çocuklar, aileler ve öğretmenler için bir kılavuz*, Doğan Kitabevi: İstanbul.
- Bridges, S. (1973). *Problems of the gifted child IQ-150*. New York: Crane, Russak, & Co.
- Dağlıoğlu, H. E. (2010). Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öğretmen Yeterlikleri ve Özellikleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 39 (186), 72-84.
- Davashgil, Ü. (2004). Üstün Zekalı Çocukların Eğitimi, *Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Davashgil, Ü. (1995) Üstün Çocuklar ve Eğitimleri. *Yaşadıkça Eğitim*, Sayı 43 (Kasım/Aralık): 21-27.
- Enç. M. (1973). *Üstün beyin gücü*. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Fisher, E. (1981). The Effect Of Labeling On Gifted Children And Their Families. *Roeper Review*, 3(2), 49-51.
- Heward, W. L. & Orlansky, M. D. (1980). *Exceptional children*. USA: Merrill Publishing Company.
- Kanlı, E.(2011) Üstün Zekalı ve Yeteneklilerin Alan Eğitiminde Hızlandırma/ *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi/ 8-(2)/ 85-104*.
- Long, M.(2000). *The psychology of education*. London: Routledge Falmer.
- Mendaglio, S., & Peterson, J. S. (2007). *Models of counseling gifted children, adolescents, and young adults*. Austin, TX: Prufrock.
- Milli Eğitim Durum Tespit Komisyonu Ön Raporu, 2004, 59.
- MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, 2017.
- Moon, S. M., Kelly, K. R., &Feldhusen, J. (1997). *Specialized Counseling Services For Gifted Youth And Their Families: A Needs Assessment*. Gifted Child Quarterly, 41, 16-25.
- Özcan, D. (2017). Career Decision-Making Of The Gifted And Talented. *South African Journal of Education*, 37(4), 1-8. <https://doi.org/10.15700/saje.v37n4a1521>.
- Özsoy, Y., Özyürek, M., Eripek, S. (1998). *Özel eğitime muhtaç çocuklar "özel eğitime giriş"*. Ankara: Karatepe Yayınları.
- Ray, K. E. (2009). Competencies For Teachers Of Gifted. In Kerr, B. (Ed). *Encyclopedia Of Giftedness, Creativity, And Talent* (Pp. 164-165). Sage Publications, USA.
- Ross, A.O. (1964). *The exceptional child in the family*. New York: Grune & Stratton.
- Sezginsoy, B. (2007). *Bilim ve sanat merkezi uygulamasının değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Yıldız, H. (2010). *Üstün yeteneklilerin eğitiminde bir model olan bilim ve sanat merkezleri (BİLSEM'ler) üzerine bir araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitimin Sosyal Ve Tarihi Temelleri Programı, Ankara.
- Yılmaz, D. (2015). *Üstün yetenekliler için danışma ve rehberlik uygulamaları: gereksinimler, sorunlar ve müdahaleler*, Nobel Yayınları: Ankara.
- Yılmaz, N. (2004). Çoklu Üstün Yeteneklilerde Duygusal, Sosyal, Ahlaki Gelişim ve Yaratıcılık: Bir Vak'a Çalışması. I. *Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.